

ViS yttrande gällande betänkandet I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34)

I detta yttrande redovisas Vuxenutbildning i samverkan (ViS) synpunkter på betänkandet "I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning" (SOU 2022:34). Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. ViS har inbjudits att lämna synpunkter på ovan angiven remiss.

Kap 6: Underlätta övergångar mellan gymnasieskola och komvux

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Utredningens förslag: Ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas elever som avser att avsluta sin gymnasieutbildning i förtid och elever som riskerar att slutföra sin gymnasieutbildning utan att nå en examen eller behörighet till ett nationellt program. Även alla elever som avslutar gymnasiesärskolan ska erbjudas ett avslutande vägledningssamtal. Elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid ett sådant samtal. Det ska av gymnasieförordningen framgå vilken information eleven ska få vid ett avslutande vägledningssamtal.

ViS menar att syftet med förslaget om ett avslutande samtal för elever i gymnasie- och gymnasiesärskolan är bra och relevant. Däremot vill ViS betona att ett sådant samtal måste ses som en del av ett längre och mer omfattande arbete under hela gymnasietiden, vilket både Göteborgsregionen (GR) och Stockholms Stad vittnar om i sina remissvar. Studie- och yrkesvägledningen bör vara en naturlig del av en elevs studietid för att kunna dra nytta av den lärandeprocess som kontinuerlig vägledning kan innebära.

Med tanke på den brist på studie- och yrkesvägledare som även utredningen vittnar om, ser ViS risker i att de tidigare insatserna påverkas av införandet av de obligatoriska avslutande vägledningssamtalen. ViS ställer sig också frågande till dess effekter och trycker istället på vikten av det långsiktiga arbetet.

6.6.2 Översyn av läroplaner och stöd till huvudmän gällande samverkan

Utredningens bedömning: Skolverket bör se över skrivningarna i läroplanerna gällande samverkan mellan gymnasie- och gymnasiesärskolan och komvux i samband med nästkommande revidering. Skolverket bör även se över hur huvudmännen kan ges stöd i

arbetet med att underlätta övergången till komvux för elever som inte når målen med sin gymnasieutbildning.

ViS tillstyrker utredningens förslag. ViS delar Göteborgsregionens uppfattning om att arbetet med att göra övergången mellan gymnasieskolan och komvux sömlös är viktig. Möjligheten att fullfölja sin gymnasieutbildning i komvux behöver synliggöras för eleverna och de behöver uppmuntras och motiveras till vidare studier. I nuläget saknas en i skolförfattningarna närmare reglerad samverkan mellan gymnasieskolan och komvux, vilket innebär att arbetet med att underlätta övergångar kan vara olika utvecklat beroende på huvudmännens skilda förutsättningar. Under läroplanens avsnitt om övergripande mål och riktlinjer anges att gymnasieskolan ska nära samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt, dock nämns inte komvux.

6.6.3 Förtydligande av åldersgräns till komvux

Utredningens förslag: Bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, ska justeras samt föras upp från förordning till lag.

ViS tillstyrker utredningens förslag. Det kan finnas situationer där undantag från åldersgränsen kan vara gynnsamma för enskilda elever. ViS delar utredningens uppfattning om att tolkningen av nuvarande undantagsbestämmelse i förordningen varierar mellan olika kommuner. Detta får till följd att tillämpningen kan se väldigt olika ut. En del är generösa till att medge undantag, medan andra förhåller sig restriktiva till att låta yngre elever göra en övergång. Vidare råder det en oenighet om undantagsbestämmelsen medger en flexibilitet vid tillämpningen. Att möjligheten till undantag tolkas olika utgör goda skäl till att föra upp bestämmelsen i lag, både för likvärdighetens skull och för att stärka individens rättssäkerhet. Vidare delar ViS Stockholms Stads uppfattning om att det kan finnas goda skäl till att en person bör studera inom vuxenutbildningen istället för på gymnasiet men att det, som utredningens direktiv också framhåller, inte får innebära en förskjutning av ansvaret från gymnasiet till komvux. Det är vid undantag från ålderskravet viktigt att det är tydligt för inblandade parter vad som skiljer de båda skolformerna åt, till exempel möjligheterna till studiefinansiering och rätten till elevhälsa.

Utredningens bedömning: Skolverket bör få ett uppdrag att ta fram stöd till huvudmän i tillämpningen av bestämmelsen som medger undantag för att yngre ska övergå till komvux.

ViS tillstyrker utredningens bedömning. Det är främst skrivningen ”om det med hänsyn till den sökandes personliga förhållanden finns särskilda skäl” och främst begreppet personliga förhållanden som medför att variationen i hur bestämmelsen tillämpas är så stor. ViS upplever att begreppet är inte vanligt förekommande i skolförfattningarna och förarbetsuttalandena är inte tillräckligt utförliga för att ge vägledning. Någon information eller stödmaterial som tydliggör hur bestämmelsen ska tolkas och hur den ska tillämpas finns inte.

6.6.4 Stärkt stöd i komvux

Utredningens bedömning: Elevernas rätt till stöd och elevhälsa i komvux behöver stärkas. En statlig utredning bör se över det samlade behovet av stöd och elevhälsa inom komvux. Utredningen bedömer att Skolverket bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningsmål. Översynen bör i relevanta delar göras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

ViS tillstyrker utredningens bedömning. Alla elever ska få förutsättningar att nå målen med sin utbildning men rätten till stöd minskar i takt med att elever blir äldre och byter skolform. Vad gäller utbudet av stöd i komvux är detta än mer begränsat än inom andra skolformer. Det finns inte någon lagstadgad rätt till särskilt stöd inom komvux, men eleverna har rätt till extra anpassningar. Komvux har även ett krav att anpassa utbildningen efter den enskilde elevens behov och förutsättningar, vilket uttrycks både i skollagen och läroplanen. Skollagen medger möjlighet till elevhälsa inom komvux, men det är upp till varje huvudman om detta ska erbjudas eleverna eller inte. ViS anser att det blir problematiskt med stora variationer gällande vilket specialpedagogiskt stöd och kompetens som finns att tillgå från en utbildningsanordnare till en annan. Att inrätta ett lärcentrum är frivilligt och kommunerna beslutar hur just deras lärcentrum ser ut, vilket innebär att resurser och förutsättningar ser olika ut vad gäller studielokaler, teknisk utrustning, handledning, studievägledning och biblioteksresurser. Även här blir det problematiskt att vuxna elever ges olika förutsättning.

Det ökade behovet av stöd bland elever i komvux är välkänt genom tidigare rapporter och utredningar. ViS delar utredningens bedömning om att det finns omfattande brister i likvärdigheten, då vissa kommuner erbjuder stöd och elevhälsa medan andra kommuner inte gör det. ViS vill lyfta behovet av att skapa ett mer likvärdigt stöd för elever i komvux. Viktigt är dock att anpassa regelverket till komvux målgrupp där eleverna är vuxna och förväntas ta ett större eget ansvar. Vidare delar ViS Stockholms Stad uppfattning om att en satsning på elevhälsa inom komvux behöver genomföras skyndsamt, då behoven redan idag är tydliga.

Marie Egerstad

Ordförande

Vuxenutbildning i Samverkan

